

Ungas perspektiv på framtidens Norrbotten

**UTVECKLA
NORRBOTTEN**
EN DEL AV REGION NORRBOTTEN

***YOUTH
UP NORTH***

© Youth 2030 Movement

Projektledare: Isa Ponturo, Region Norrbotten

Text: Emma Hellgren, Linda Tjälldén och Isa Ponturo

Grafisk form: Jonathan Mahari och Matilda Åslin

Fotograf: Petra Älvstrand och Simon Eliasson

Youth 2030 Movement

Gotlandsgatan 75

116 38 Stockholm

E-post: info@youth2030.se

Webbplats: www.youth2030.se

Förord

Det är något särskilt när unga människor samlas och delar sina tankar om framtiden. I mötena inom Future Lab har jag sett engagemang, nyfikenhet och en stark vilja att bidra till utvecklingen i länet. Det ger hopp, och det ger oss ett tydligt ansvar.

– Hur får vi in ungas röster? frågade vi oss när vi startade arbetet. Future Lab är ett första steg för att hitta former där ungas erfarenheter och idéer blir en självklar del av vår gemensamma utveckling. Det räcker inte att vilja lyssna. Vi behöver också strukturer som gör att det som sägs tas vidare in i beslut och prioriteringar.

Demokrati är inget vi bara har. Den måste byggas varje dag. I en tid som kan kännas osäker, inte minst för unga, blir det ännu viktigare att skapa tillit och öppna vägar till inflytande. De samtal jag har tagit del av visar både på oro och på en stark framtidstro. Det finns en kärlek till Norrbotten och en vilja att vara med och forma det som kommer.

Region Norrbotten ska ta den viljan på allvar. Unga ska inte stå vid sidan av samhällsutvecklingen. De ska vara med och påverka den. Future Lab är en början, och vi behöver fortsätta utveckla arbetet tillsammans.

Jag vill rikta ett varmt tack till alla unga som delat sina perspektiv. Ni bidrar inte bara med viktiga insikter, utan också med energi och riktning framåt. Det är så vi tillsammans bygger ett starkt och hållbart Norrbotten.

Elisabeth Lindberg (S)
Ordförande, regionfullmäktige
Region Norrbotten

Bakgrund

Youth 2030 Movement arbetar för en demokrati där alla har makt oavsett ålder. Genom att skapa mötesplatser mellan unga och beslutsfattare, utveckla nya metoder för delaktighet och stärka offentlig sektors arbete med ungas inflytande verkar organisationen för att fler unga ska kunna påverka de beslut som formar deras liv och framtid.

Future Lab är en del av satsningen Youth Up North som drivs av föreningen Youth 2030 Movement. Satsningen syftar till att stärka ungas levnadsvillkor och inflytande i norra Sveriges landsbygder genom långsiktiga samarbeten mellan kommuner, regioner, civilsamhälle och näringsliv. I Norrbotten genomförs arbetet bland annat i Haparanda och Övertorneå, där unga ges möjlighet att identifiera lokala utmaningar, utveckla lösningar och bidra till samhällsutvecklingen tillsammans med vuxna beslutsfattare. Satsningen finansieras av Familjen Kamprads stiftelse, Stenbecks Stiftelse och Sparbanken Nord som tillsammans med Region Norrbotten står för en storsatsning på ungas inflytande i Norrbotten.

I samverkan med Region Norrbotten arbetar Youth Up North för att stärka ungas delaktighet i den regionala utvecklingen. Som en del av detta arbete genomfördes Future Lab den 23 april 2026 i Luleå. Genom lokala idéverkstäder runt om i Norrbotten och ett regionalt hackathon samlades unga från olika delar av länet tillsammans med tjänstepersoner och politiska beslutsfattare för att diskutera Norrbottens framtid och ta fram förslag kopplade till den regionala utvecklingsstrategin.

Metod

Om Youth 2030 Movements metod för samhällsförändring

Youth 2030 Movement har utvecklat en modell för samhällsförändring som består av fyra steg. Modellen syftar till att skapa långsiktiga strukturer för ungas delaktighet och inflytande i samhällsutvecklingen. Inom ramen för metoden definieras unga som personer mellan 13 och 25 år.

Metoden bygger på ett maktkritiskt perspektiv och utgår från att unga ska ges möjlighet att påverka de beslut som berör deras liv. Genom att skapa arenor och processer där unga kan formulera problem, utveckla lösningar och föra dialog med beslutsfattare stärks både delaktigheten och demokratin.

Arbetsätten syftar till att skapa hållbara samarbeten mellan unga och offentliga aktörer. För att samarbetet ska bli långsiktigt är det viktigt att unga involveras genom hela processen och ges möjlighet att påverka både innehåll och riktning. Därför bygger metoden på samskapande, där unga och beslutsfattare tillsammans utvecklar lösningar på de utmaningar som unga själva identifierat.

Idéverkstad

En idéverkstad är en 60–90 minuter lång workshop där unga leder andra unga. Syftet är att skapa ett tryggt och kreativt sammanhang där unga får möjlighet att sätta agendan och formulera de frågor som är viktiga för dem. Idéverkstäder genomförs på ungas egna arenor, exempelvis i skolan, inom föreningslivet eller på fritidsgårdar. Deltagarna får möjlighet att diskutera sin vardag, identifiera hinder och utmaningar samt ta fram idéer på förändringar och lösningar. Workshopen inleds med övningar som syftar till att skapa trygghet och delaktighet i gruppen. Därefter får deltagarna diskutera temat för dagen och identifiera vilka hinder som påverkar deras möjligheter att leva det liv de vill leva. Utifrån de identifierade utmaningarna arbetar deltagarna sedan fram förslag på lösningar.

Samskapande arrangemang – Future Lab (hackathon)

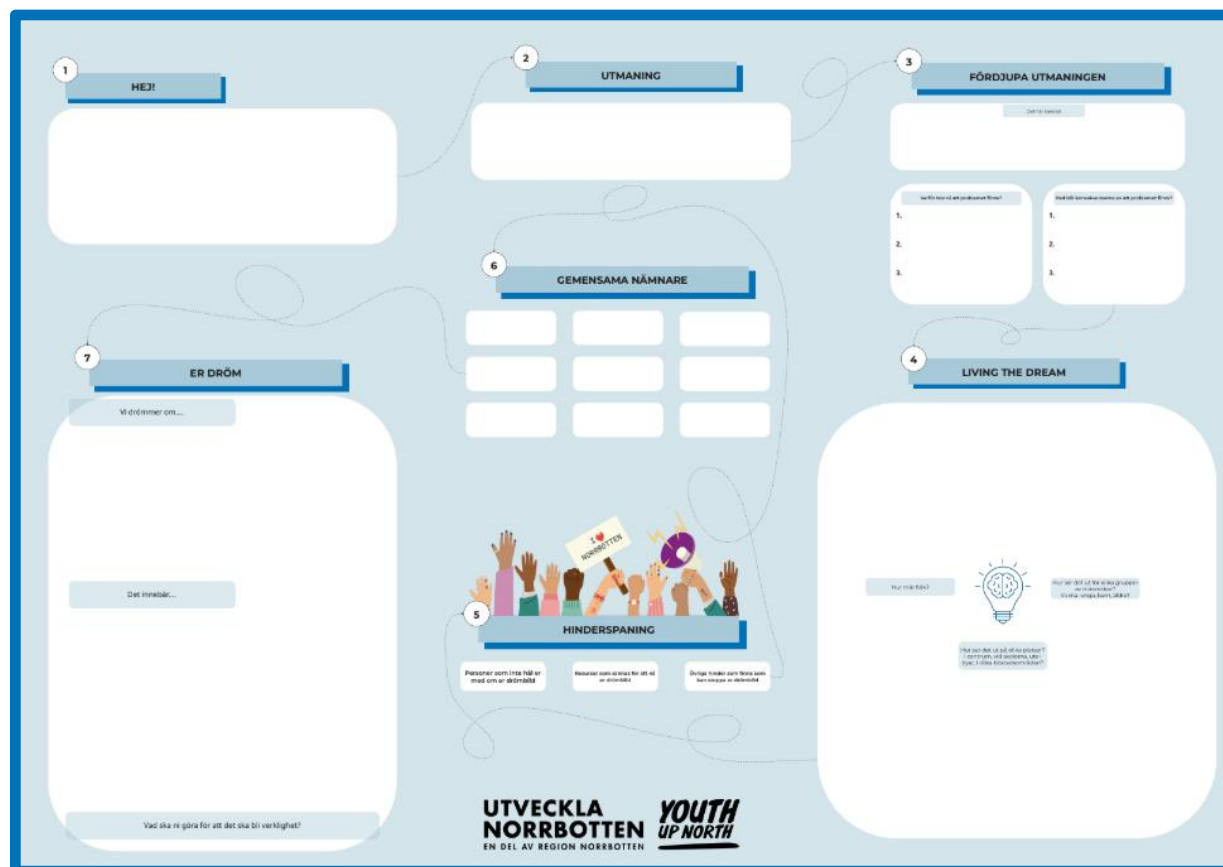
Future Lab är ett hackathon och utgör det andra steget i modellen och genomförs i samarbete med Region Norrbotten. Metoden bygger på ett arbetssätt där unga, tjänstepersoner och politiker tillsammans arbetar fram förslag på lösningar utifrån de utmaningar som identifierats under idéverkstäderna.

För att skapa goda förutsättningar för samskapande förbereds både unga och vuxna inför mötet. Syftet är att skapa en gemensam förståelse för makt, inflytande och delaktighet samt att stärka förutsättningarna för jämlika samtal. Inför Future Lab genomförs därför föreläsningen empowerment för unga och depowerment för vuxna. Empowermentpasset fokuserar på rättigheter, demokrati och möjligheter att påverka. Depowermentpasset ger vuxna ökad

kunskap om ålder och makt, normer kring unga samt arbetssätt som stärker ungas delaktighet och inflytande.

Under Future Lab arbetade unga och vuxna tillsammans med att utveckla kreativa och konkreta lösningar på identifierade samhällsutmaningar. Processen leder fram till förändringsförslag och idéer för hur dessa kan omsättas i praktiken.

Nedan finns en bild på den hackathon-kartan som användes under det Future Lab 23 april 2026 i Luleå.

Lokala idéverkstäder inför Future Lab

Idéverkstäderna inför Future Lab har byggt på de fyra områdena inom den regionala utvecklingsstrategin;

- En tillvaro full av möjligheter
- Ett lärande och attraktivt län
- Innovativt och konkurrenskraftigt
- Ett närmare Norrbotten

Genom idéverkstäderna framträder en bild av hur unga i Norrbotten ser på sin vardag, sin framtid i Norrbotten och länets utveckling. Samtalen skiljer sig åt beroende på plats och livssituation, men flera röda trådar återkommer oavsett tema. Oavsett om idéverkstäderna genomförts i större städer eller mindre orter beskriver unga frågor kopplade till utbildning, inflytande, fritid, kollektivtrafik och framtidstro som avgörande för om man vill och kan bygga sitt liv i Norrbotten.

En central röd tråd genom samtliga teman är att unga inte bara efterfrågar fler möjligheter på papperet, utan att möjligheterna faktiskt ska gå att ta del av i vardagen. Det handlar om att kunna utbilda sig utan att behöva flytta långt bort, att kunna ta sig till fritidsaktiviteter och sociala sammanhang, att känna att det finns framtid och utveckling i länet och att bli tagen på allvar när man vill påverka.

En tillvaro full av möjligheter

När unga diskuterar temat "En tillvaro full av möjligheter" återkommer frågor om framtidstro, tillgång till aktiviteter och möjligheten att stanna kvar i Norrbotten. Många beskriver en vardag där trygghet och närhet finns, men där det också upplevs som svårt att hitta sammanhang, mötesplatser och möjligheter att utvecklas.

Flera unga beskriver att det saknas aktiviteter, kulturutbud och sociala mötesplatser, särskilt på mindre orter. Det återkommer en känsla av att många unga förväntas flytta för att lyckas eller skapa ett bra liv.

"Man flyttar inte bara för jobb, man flyttar för ett liv."

I flera idéverkstäder beskrivs även hur normer och attityder påverkar framtidstron. Unga lyfter en kultur där man förväntas lämna mindre orter, där förändring går långsamt och där det ibland känns svårt att gå från idé till verklighet. Samtidigt finns en stark vilja att skapa ett mer öppet och inkluderande Norrbotten där unga får större utrymme att påverka och forma samhället.

De flesta beskriver att attraktivitet handlar om betydligt mer än arbete och utbildning. Det handlar om känslan av att höra hemma, att det finns energi, mötesplatser och ett socialt liv.

“Man stannar inte bara för ett jobb, man stannar för känslan.”

“Att det finns något att komma tillbaka till.”

Det återkommer flera konkreta önskemål kring fler mötesplatser, större kulturutbud, bättre service och fler aktiviteter för unga. Unga beskriver också vikten av att få ansvar och förtroende och att vuxna behöver släppa fram unga i större utsträckning.

“Vi måste våga tänka nytt och hålla ihop Norrbotten.”

Ett lärande och attraktivt län

Temat “Ett lärande och attraktivt län” kretsar framförallt kring utbildning, möjligheten att utvecklas och hur lärande hänger ihop med livskvalitet och framtidstro. Genom idéverkstäderna blir det tydligt att unga ser lärande som något betydligt större än bara skolan.

Flera unga beskriver att viktiga erfarenheter och kunskaper kommer från föreningsliv, arbete, idrott, fritid och relationer till vuxna förebilder.

“Skolan ger grunden men det verkliga livet ger förståelsen.”

“I föreningar lär man sig ansvar och ledarskap.”

Samtidigt återkommer en frustration kring att utbildningsmöjligheterna upplevs som begränsade. Många beskriver att vissa utbildningar saknas i länet eller att man måste flytta långt bort för att kunna studera det man vill.

“Det går att plugga mycket här, men inte allt.”

Många lyfter också behovet av mer flexibla utbildningsformer där arbete, praktik och studier kan kombineras på ett enklare sätt. Hybridlösningar, distansutbildningar med fysiska träffar och närmare koppling mellan utbildning och arbetsliv återkommer genom idéverkstäderna.

Parallellt med detta beskriver unga att stöd och vägledning spelar stor roll för möjligheten att lyckas. Flera lyfter att alla unga inte har vuxna omkring sig som kan hjälpa till med praktiska frågor kring ekonomi, jobb, studier eller myndighetskontakt.

“Hur ska man ens veta vad man ska lära sig om ingen förklarar någonting.”

Utöver detta återkommer att attraktivitet inte bara handlar om utbildning och jobb, utan om att kunna kombinera arbete, fritid, bostad och socialt liv på ett hållbart sätt.

Innovativt och konkurrenskraftigt

I temat "Innovativt och konkurrenskraftigt" återkommer frågor kring ungas möjligheter att utveckla idéer, bli lyssnade på och skapa framtid i Norrbotten. Många unga beskriver att möjligheterna att påverka eller testa idéer ofta varierar från plats till plats.

"Det beror mycket på var man bor och vilka vuxna man möter."

Många unga beskriver att det finns ett stöd från vissa vuxna och verksamheter, men att det ofta bygger på enskilda eldsjälar snarare än långsiktiga strukturer. En återkommande känsla är att ungas idéer och perspektiv inte alltid tas på allvar av vuxna beslutsfattare.

Flera unga beskriver att det finns en osäkerhet kring framtiden i länet. Brist på utbildningar, begränsade karriärmöjligheter och känslan av att vissa drömmar kräver att man flyttar återkommer genom flera samtal.

"Det beror helt på vad man vill bli och vad man ska göra."

Det blir tydligt att unga ser innovation som något bredare än företagande och teknisk utveckling. Det handlar också om mötesplatser, kultur, trygghet, fritid och möjligheten att skapa ett liv man trivs med. Flera grupper beskriver att unga behöver bli en del av Norrbottens utveckling.

"Unga är framtiden. Vi behöver släppas in i rum där beslut tas."

Parallellt med detta återkommer frågor kring hållbarhet, ekonomi och samhällsutveckling. Många unga beskriver att hållbara val ofta påverkas av ekonomi, tillgång och vilka alternativ som faktiskt finns i vardagen. Samtidigt ser flera unga hållbarhet som en möjlighet att skapa nya jobb och innovationer i länet.

Ett närmare Norrbotten

När unga diskuterar temat "Ett närmare Norrbotten" blir kollektivtrafik och tillgänglighet helt centrala frågor. Man beskriver att avstånd och bristande kommunikationer påverkar nästan alla delar av vardagen.

Det handlar inte bara om att ta sig till skolan, utan också om möjligheten att delta i fritidsaktiviteter, träffa vänner, arbeta eller känna självständighet.

I flera idéverkstäder beskriver unga hur det saknas bussar på kvällar och helger och att man därför blir beroende av föräldrar, egen bil eller andra kreativa lösningar för att kunna ta sig någonstans.

“Jag tar mig inte dit och börjar därför ogilla hockey.”

En återkommande åsikt är att kollektivtrafiken behöver bli billigare, tryggare och bättre anpassad efter ungas vardag. Många beskriver att hållplatser känns otrygga och att väntetiderna är långa.

“Utöka busstider så vi inte behöver vänta länge.”

I flera grupper diskuteras också hur bättre kollektivtrafik skulle kunna påverka betydligt större frågor än bara transport. Unga kopplar tillgänglighet till social gemenskap, arbete, utbildning, kultur och möjligheten att bo kvar i länet.

Unga berättar att de vill ha större inflytande över hur kollektivtrafik och samhällsplanering utformas. Flera beskriver att vuxna inte alltid ser samma behov som unga och att beslut därför riskerar att missa viktiga perspektiv.

Genom hela temat återkommer en stark framtidsvision om ett mer sammanbundet Norrbotten där människor lättare kan röra sig mellan orter och där avstånd inte begränsar möjligheten att leva det liv man vill leva.

Regionalt hackathon

Det regionala hackathonet Future Lab hade som syfte att stärka ungas inflytande i regional utveckling, men också att ge beslutsfattare en konkret möjlighet att ta del av ungas perspektiv och idéer på ett strukturerat sätt. Deltagarna bestod av unga experter, tjänstemän och politiker från Region Norrbotten. Det var 98 deltagare, varav 61 vuxna och 37 unga. De var indelade i tio olika grupper där de arbetade med fyra olika teman:

- Innovation och konkurrenskraft
- Ett lärande och attraktivt län
- En tillvaro full av möjligheter
- Ett närmare Norrbotten

Innovation och konkurrenskraft

Norrbottensstrategin lyfter vikten av ett breddat näringsliv, stärkt innovationsförmåga och ökad samverkan mellan näringsliv, forskning och samhälle. För att regionen ska vara konkurrenskraftig över tid krävs att fler människor kan utveckla sina idéer, bidra med nya perspektiv och se en framtid i länet. Innovation handlar inte enbart om teknik och företagande, utan också om att skapa förutsättningar för människor att vilja bo, arbeta och utvecklas i Norrbotten.

Mot denna bakgrund fick deltagarna i Future Lab diskutera vilka hinder och möjligheter de ser för att Norrbotten ska nå denna målbild.

Bild på utmaningen som grupperna som diskuterade temat "innovation och konkurrenskraft" hackade.

Innovation och konkurrenskraft

Hur kan Norrbotten bli en plats där ungas idéer inte bara får finnas – utan faktiskt får växa, testas och bli verklighet?

Norrbotten befinner sig i en historisk omställning där innovation, kompetens och konkurrenskraft lyfts som avgörande för regionens framtid. Samtidigt visar våra möten med unga att vägen från idé till verklighet inte är självklar. Många upplever att det finns utrymme att testa och misslyckas i skolan, men att möjligheterna utanför den kontexten är mer otydliga och ojämnt fördelade. Var du bor och vilka vuxna du möter påverkar i hög grad vilka möjligheter du faktiskt får för att utveckla nya idéer, påverka din egen framtid och att testa och utforska nya vägar.

“Det beror mycket på var man bor och vilka vuxna man möter.”

Samtidigt finns en osäkerhet kring om det går att nå hela vägen i Norrbotten. För vissa handlar det om att skapa ett liv lokalt och att utvecklas fullt ut, utan att behöva lämna regionen. Här uppstår en tydlig utmaning i relation till den regionala utvecklingsstrategin: om innovation och konkurrenskraft ska stärkas, hur säkerställer vi att unga inte bara ses som framtida kompetens – utan som aktiva innovatörer här och nu?

Vad händer med en regions innovationskraft när ungas idéer stannar i klassrummet? Vad krävs för att fler unga ska kunna testa sina idéer i verkliga sammanhang, oavsett var i länet de bor? Hur bygger vi strukturer där det är lika naturligt att få stöd i att starta något eget som att välja en utbildning? Och kanske viktigast av allt: hur går vi från att prata om unga som framtid, till att faktiskt ge dem en roll i att forma Norrbottens konkurrenskraft idag?

Två av grupperna diskuterade temat “innovation och konkurrenskraft”.

En av grupperna upplevde att jobb saknas i regionen, vilket de trodde beror på för lite utbildningar, för mycket tekniska utbildningar och brist på jobb i Norrbotten. Gruppen konstaterade att konsekvenserna av problemet är att unga flyttar från Norrbotten som i sin tur leder till att “staden dör”.

När gruppen beskrev sin drömbild skulle det finnas en större blandning mellan alla åldersgrupper, fler aktiviteter och evenemang utanför skola och jobb, samt fler bostadsområden. Drömmen innefattade även ett bredare utbud av utbildningar och mer kollektivtrafik. Det skulle även innebära att folk mår bättre med mer sjukvård i mindre städer och byar samt tryggare samhällen med mindre brott.

Vägen till drömbilden är dock inte spikrak. Hinder som identifierades var bland annat brist på kompetens, kulturutbud, mod, resurser och utbildningar. Andra hinder som gruppen ansåg sätta käppar i hjulet för att nå drömbilden är “byråkrater som säger nej till utbildning”, utflyttning, ansvarslöshet, mindre konsekvenstänk, för smalt utbud av utbildningar, samt att “miljön blir sämre och de förbjuder kollektivtrafik.”

De gemensamma nämnarna var enligt gruppen pengar, kultur, folk, beteende, miljö och utbildning.

Slutligen beskrev gruppen att de drömmer om ett tryggare samhälle, bredare och fler utbildningar, samt en ökad inflyttning. Det innebär att alla ska ta ansvar, få mer konsekvenstänk, ställa krav till regering och riksdag, samt göra staden attraktiv med fler utbildningar, aktiviteter och insatser för att öka tryggheten.

Den andra gruppen fokuserade mer på huvudproblemet att ungdomars tyckande och tänkande inte tas på allvar av vuxna, vilket de trodde berodde på "vuxenkulturen". Gruppen konstaterade att konsekvenserna av detta blir att unga engagerar sig mindre och mindre.

Gruppens drömbild innebär ökad jämställdhet, att ungas inflytande synliggörs, att ungas röst blir hörd och att det finns fler mötesplatser för att unga ska kunna mötas fysiskt, vilket skulle leda till ett bättre mående.

Hinder som identifierades på väg mot drömbilden är bland annat en osund regering, ungdomsgraviteter, vissa politiker, att äldre inte ser unga som mogna och ansvarsfulla, samt ekonomiska problem - "vem ska betala?" Gruppen ansåg att brist på tillgängligt språk, vuxna som lyssnar på vad unga vill för sin framtid, förebilder och engagemang hindrade dem från drömbilden, men även att jämställdheten inte kommit framåt, utan backat. Gemensamma nämnare som identifierades var pengar och ekonomi, samt politikens maktutövande.

Gruppen enades om att de drömmer om ett samhälle där alla åldersgrupper representeras vid beslutsfattning. Det innebär att unga och gamla ska ta del i beslut som påverkar dem, utan skillnader i makt med lika fördelning av åldersgrupperna.

För att detta ska bli verklighet ansåg gruppen att alla ska våga ta ansvar, andra ska lyssna och ta till sig andras perspektiv. Genom att börja förändra saker i mindre skala kan det leda till framtida engagemang och underverk.

Ett lärande och attraktivt län

En central ambition i Norrbottensstrategin är att skapa ett lärande och attraktivt län där människor kan utvecklas genom hela livet. Strategin betonar vikten av tillgänglig utbildning, livslångt lärande, kompetensförsörjning och ett arbetsliv där fler kan bidra och växa. För att Norrbotten ska kunna attrahera och behålla invånare behöver utbildning, arbete, bostäder och livskvalitet samspela på ett sätt som gör det möjligt att bygga en framtid i länet.

Mot denna bakgrund fick deltagarna i Future Lab diskutera vilka hinder och möjligheter de ser för att Norrbotten ska nå denna målbild.

Bild på utmaningen som grupperna som diskuterade temat "ett lärande och attraktivt län" hackade.

Ett lärande och attraktivt län

Hur kan Norrbotten stärka sin långsiktiga kompetensförsörjning genom att skapa tillgängliga, relevanta och sammanhängande lärandemiljöer för unga i hela länet?

Vi står inför ett växande behov av kompetens i takt med den pågående samhällsomställningen. I den regionala utvecklingsstrategin betonas vikten av ett livslångt lärande, god tillgång till utbildning och en attraktiv livsmiljö som gör att människor vill stanna, återvända och etablera sig i länet. Samtidigt visar våra möten med unga att tillgången till utbildning och lärande upplevs som ojämnt fördelad, särskilt i relation till geografi, utbud och möjligheten att kombinera studier med arbete och vardagsliv.

“Skolan ger grunden, men verkliga livet ger förståelsen.”

Tillgången till eftergymnasiala utbildningar upplevs som begränsad för vissa grupper och inriktningar, vilket innebär att unga i många fall behöver flytta för att kunna studera vidare. Det påverkar både individens valmöjligheter och länets långsiktiga kompetensförsörjning. Flera unga lyfter att fler skulle välja att studera om utbildningar var mer tillgängliga geografiskt eller mer flexibelt utformade.

Unga betonar att utbildning och arbete är centrala faktorer, men att dessa behöver samspela med andra delar av livet, såsom boende, fritid och sociala sammanhang. Ett attraktivt län förutsätter därför att lärande kan ske genom hela livet och i olika former, utan att kräva geografisk rörlighet som enda lösning.

Hur kan utbildningssystem, arbetsliv och civilsamhälle samverka för att skapa mer tillgängliga och flexibla lärandevägar i hela länet? Hur kan fler unga ges möjlighet att utveckla sin kompetens utan att behöva lämna Norrbotten? Hur kan lärande i olika miljöer synliggöras och tas tillvara som en del av länets samlade kompetensförsörjning och attraktionskraft?

Tre av grupperna diskuterade temat “ett lärande och attraktivt län”.

När den första gruppen skulle fördjupa utmaningen kom de fram till att tillgängligheten med kollektivtrafik till utbildningar saknades. Bidragande orsaker var enligt gruppen utbudet av utbildningar, samt att studenter hellre vill uppleva ett studentliv istället för att plugga på distans. Konsekvenserna av problemet blir att samhället tappar arbetskraften.

När gruppen fick skapa sin drömbild ville de ha det lugnare i hela världen, mer jämställt och lägre medelålder då fler unga stannar kvar i Norrbotten. Byar ska utvecklas, det finns fler lekparkar, utbildningsmöjligheterna är fler och bredare.

Hinder på vägen till drömbilden som gruppen identifierade är bland annat brist på pengar, dyra levnadskostnader, brist på aktiviteter i byarna, minskad befolkning, oro i världen, brist på arbete, både för unga och generellt, samt bristande engagemang i utvecklingen. Även här nämns politiker och makthavare som inte väljer att lyssna som ett hinder

De kom fram till att dålig ekonomi, långa avstånd, kommunikationer, minskad befolkning och brist på arbete, utbildning och aktiviteter var gemensamma nämnare

Gruppen drömde om ett utvecklande Norrbotten för alla åldrar där det finns en tro på framtiden. För att lyckas behöver man våga satsa, fråga och lyssna.

Den andra gruppen pratade mer om nedlagda linjer på universitetet på grund av lärarbrist. Utmaningar som identifierades var även svårigheter med utbildning på mindre orter som Arjeplog och en avsaknad av vissa distansutbildning på fakulteten. De ansåg att lokala utbildningar för lärare, socionom, specialpedagogik och humaniora saknas och de ville även kunna locka hit folk med förmåner, höja status på vård, omsorg- och läraryrken. De ansåg att lönen ska anpassas efter ansvar och erfarenhet.

Enligt gruppen fanns problemet i kompetensutvecklingen där konsekvenserna blir för få och dyra bostäder.

Gruppens drömbild innehåller bättre möjligheter till utbildning där det går att studera i sin hemkommun, noll kompetensbrist, högre lön, bättre vård, ingen bostadsbrist samt ett elevhem i Boden och Arjeplog. De tyckte även att man ska få prova på jobb innan man bestämmer sig för utbildning. I drömbilden finns bland annat ungdomsgårdar, krogar, skola, kultur, teater och prisvärd musik i de olika kommunerna som leder till att folk stannar i norr. Det skulle leda till att folk mår bra och får jobba med sitt intresse.

Hinder som gruppen ansåg står i vägen för drömbilden är kompetens, engagemang för ungdomsfrågor, inte godkänt i kärnämnen, jämställdhet, kommunikationer, psykisk hälsa, avfolkning, ekonomi och brist på stöd i skolan för elever med exempelvis dyslexi. Gruppens gemensamma nämnare var resurser, engagemang och attraktivitet.

Gruppen drömde om ett jämställt samhälle där folk vill stanna, där det finns varierande arbetsmöjligheter och där unga klarar skolan, har en givande fritid och blir lyssnade på. De ville ha närhet till sjukvård, bra kommunikationer och ett rikt kulturliv. För att lyckas behöver staten ta ett större ansvar för att alla hinder ska minska, enligt gruppen.

“Norra Sverige bidrar med mycket till vårt land och förtjänar ett bra samhälle.”

Den tredje gruppen som diskuterade utmaningen “ett lärande och attraktivt län” saknade rimliga boendeanternativ, snabba ledtider för bygglov och flexibla utbildningsformer kombinerat med arbete. De trodde att problemet beror på ett större utbud söderut, att Norrbotten inte anses lönsamt att satsa på och att det finns för få kontaktytor mellan utbildning och näringsliv. Konsekvenserna blir ett minskat utbildningsutbud i Norrbotten vilket leder till att färre väljer att bosätta sig i länet.

I gruppens drömbild är Norrbotten i framkant med fler möjligheter, bra tillgång till naturresurser som skapar möjligheter till utbud, företag som etablerar sig och bra kollektivtrafik i hela länet med bra infrastruktur, flyg och tåg. Drömbilden innehåller små barngrupper, ett gemytligt samhälle, mer tillgång till utbud, en

levande landsbygd, kulturliv i centrum, ett rikt föreningsliv och fler samlingsplatser. Måendet hos befolkningen beskrevs med trygghet, en möjlighet att utbilda sig, frihet, framtidstro, ett hållbart samhälle över tid och att folk känner att "Norrbotten är mitt hem."

De hinder som gruppen ansåg vara i vägen för drömbilden är strategier för att hitta utbildning, tillgängliga lärandemiljöer, boende, utbildningsutbud kopplat till näringsliv, civilsamhället, "learning by doing", investeringsstöd, bostäder, och en förståelse från södra Sverige att se hela landet som en helhet med lika villkor oavsett var i landet vi bor. De såg även att skatteunderlaget är för litet för få invånare, att det finns för få invånare i länet och utbildningar för att kunna byta yrke, samt en avsaknad av investeringsstöd till nya bostäder. Gruppen tyckte att banker och myndigheter måste ändra bilden av Norrbotten inom näringsliv.

De identifierade även personer som inte skulle hålla med om gruppens drömbild, vilket var de större politikerna, de som vill centralisera, de som inte vill satsa på ett län för relativt få invånare och södra Sverige med "stadsbor som är bekväma".

Även här nämndes ekonomiska resurser, befolkning, politik och kompetensbrist som gemensamma nämnare. Gruppen pratade även om investeringsstöd, centralisering, bostadsbrist, skatteunderlag, befolkningsutvandring, brist på utbildade lärare och arbetsledare, samt de fördomar som finns i bilden av Norrbotten söder om Dalälven.

Gruppen drömde om ett samhälle som inkluderar utbildning, arbete, meningsfull fritid, gott kulturutbud och bra boende, vilket innebär en tryggare miljö och att befolkningen ökar i Norrbotten. För att lyckas behöver fler människor samverka.

En tillvaro full av möjligheter

Norrbottensstrategin beskriver vikten av att skapa attraktiva och inkluderande livsmiljöer där människor kan leva ett gott liv oavsett var i länet de bor. Kultur, idrott, friluftsliv, mötesplatser, hälsa och tillgång till service lyfts fram som viktiga faktorer för trivsel, gemenskap och framtidstro. Ett livskraftigt Norrbotten handlar inte bara om arbete och tillväxt, utan också om möjligheten att känna tillhörighet, delaktighet och mening i vardagen.

Mot denna bakgrund fick deltagarna i Future Lab diskutera vilka hinder och möjligheter de ser för att Norrbotten ska nå denna målbild.

Bild på utmaningen som grupperna som diskuterade temat "en tillvaro full av möjligheter" hackade.

En tillvaro full av möjligheter

Hur kan Norrbotten bli en plats där unga inte bara har möjligheter – utan faktiskt upplever att de finns i deras vardag?

Norrbotten har som mål att vara ett attraktivt län där människor kan leva, bo och utvecklas genom hela livet. Samtidigt visar våra möten med unga att möjligheterna att forma sitt liv ser olika ut beroende på var i länet man bor. Tillgången till fritidsaktiviteter, mötesplatser och sociala sammanhang varierar och påverkar i hög grad hur unga ser på sin vardag, sina val och sin framtid.

“Inflytande betyder inte att man alltid får som man vill, det betyder att man blir lyssnad på och kanske får folk att tänka.”

Många unga beskriver en vardag där det finns trygghet och närhet men också begränsningar. Få aktiviteter, utmaningar i att ta sig mellan platser och en känsla av att det händer för lite påverkar både livskvalitet och framtidsstro. Samtidigt lyfts en frustration kring att kunna påverka sin situation. Att få säga vad man tycker upplevs som möjligt, men att det sällan leder vidare till förändring.

Här uppstår en tydlig utmaning i relation till den regionala utvecklingsstrategin: om Norrbotten ska vara ett län med en tillvaro full av möjligheter, hur säkerställer vi att dessa möjligheter är tillgängliga i ungas vardag och inte bara på papper?

Vad händer med ett läns attraktionskraft när unga upplever att det inte finns något att göra? Vad krävs för att fler ska kunna kombinera fritid, relationer och vardag på ett sätt som skapar livskvalitet? Hur bygger vi platser där unga känner att de kan påverka och att deras röst spelar roll? Och kanske viktigast av allt: hur går vi från att skapa möjligheter – till att de faktiskt märks i ungas liv?

Tre av grupperna diskuterade temat “en tillvaro full av möjligheter”.

Den första gruppen tyckte att möjligheter för unga att stanna kvar saknas, vilket de trodde beror på kulturutbud, arbete och fördomar. Konsekvenserna som lyftes var utflyttning och trista samhällen.

I gruppens drömbild finns fler levande centrum, ett större kulturutbud, seniorboende, stor inflyttning, bostad för alla och det är lätt att engagera sig och ha möjlighet att göra vad man vill. Återigen är det ordet “trygghet” som definierar folks mående.

Det som kan sätta käppar i hjulet för drömbilden är enligt gruppen brist på pengar, gamla strukturer, låg motivation till arbete, för lite service, för många gamla, att information saknas, fördomar om de som stannar med attityden “alla ska flytta” och att jobb- och utbildningsmöjligheter inte marknadsförs tillräckligt. De saknade karriärmöjligheter, möjligheten att lättare ge förslag till lokala politiker, lokala hackathons, samlingsplatser för alla åldrar och mötesplatser för unga. De ansåg att det är svårt att göra sitt intresse, att det är trögt i politiken och svårt att gå från idé till verklighet. Andra bidragande hinder är enligt gruppen brist på jämställdhet, eldsjälar, råd och konsultering för att skapa nytt, medan det finns för många äldre och folk som tror på fördomar.

Gruppens hittade olika gemensamma nämnare, bland annat resurser, fördomar mot Norrbotten, för lite service, samlingsplatser för alla åldrar, normen "alla ska flytta", gamla strukturer, samt brist på jämställdhet, råd och info

Slutligen drömde gruppen om ett levande och folkrikt Norrbotten, där unga vill stanna kvar och som många vill flytta till. Det innebär större inflyttning, en levande landsbygd, bra service, aktiviteter för alla åldrar, medborgardialoger där alla får göra sina röster hörda och bostäder till alla.

När den andra gruppen diskuterade utmaningen "en tillvaro full av möjligheter" kom de fram till att det inte finns många möjligheter, alla känner sig begränsade och måste flytta, samtidigt som det finns "för många val" som leder till många krav och att många val redan görs åt en. De pratade även om att det är hård konkurrens och svårt att utbilda sig, vilket leder till att det blir svårare att hitta jobb. Konsekvenserna blir stress, oro och att man inte kan göra det man vill.

"Man vet inte vad alla valmöjligheter innebär och förväntas välja. Det finns så många val, men det känns inte som att det finns möjligheter."

I gruppens drömbild finns jobb och utbildning för ungdomar med hög efterfrågan. Utsatta får stöd, det finns gratis buss till skolan, man kan välja utbildningsprogram och praktiskt ta sig dit. På de olika platserna i länet är internet bra, naturen är tillgänglig och det finns möjlighet att både jobba och utbilda sig på distans. Folk mår bra, vågar uttrycka sig och vara sig själva i en kultur där mindre "macho"-normer råder.

De hinder som identifierades är ekonomi, folks intresse, samarbete på stor skala, infrastruktur, fiber, 5G, universitetsutbudet i Norrbotten och tilliten mellan oss i världen och hemmavid. Denna grupp pratade särskilt mycket om hur normer och kulturella attityder i Norrbotten hindrar dem från drömbilden, om folks syn på livet och den hetsiga jakten att alltid få det bättre utan att uppskatta det man har.

Gruppen kom fram till att de gemensamma nämnarna var ekonomi, normer, hets efter att få det bättre, tillit, framtidstro och infrastruktur.

Gruppen drömde om ett öppnare, yngre, lockande, mer självsäkert och mer flexibelt Norrbotten där ungdomar vill stanna. De önskade sig ett moraliskt och kärleksfullt Norrbotten där allas röst hörs. För att lyckas uppmanade gruppen att skapa fler mötesplatser, prata mindre, göra mer, släppa fram ungdomar och ge dem ansvar och förtroende.

"Vi måste lyssna, vi måste prioritera rätt, vi måste vara självsäkra och tro på oss själva, Sverige och Norrbotten. Vi måste våga tänka nytt och hålla ihop Norrbotten."

Den tredje och sista gruppen ansåg att det antingen finns en brist eller ett överflöd av information, vilket de trodde beror på en saknad av ömsesidig förståelse, en kommunikationsbarriär och brist på mötesplatser. Utmaningen skulle leda till missförstånd.

I drömbilden hittar de ökade arbetsmöjligheter, generationsboenden, mötesplatser, en tågstation i Piteå och resurser som läggs på samhällets utveckling i stället för konflikter, samt att unga och äldre samverkar i samhället.

Även här nämndes pengar, normer och machokultur som hinder, men även långsamma beslut, tidsbrist, oförståelse mellan varandra, sämre service i små kommuner, konkurrens från andra regioner, bostadsbrist, sämre förutsättningar i norr med dyr el, främlingsfientlighet och för lite kunskap och idéer. De nämnde även att alla berörs digitalt, men att nästa generation påverkas indirekt av utmaningen. De ville hitta en gemensam fysisk och digital mötesplats där språket och förståelsen för olika generationer etableras och blir en naturlig plats att vistas på.

Gemensamma nämnare för gruppen är resurser, yttre faktorer, engagemang, ovilja, konkurrens, tidsbrist, stereotyper och språkbruk.

Gruppen drömde om ett samhälle där alla känner sig trygga och välkomna, ett attraktivt län att besöka och bo i med naturliga mötesplatser, vistelseplatser och ett aktivitetsflöde.

Ett närmare Norrbotten

För att människor ska kunna bo, arbeta, studera och delta i samhället behöver länet vara sammanbundet. Norrbottensstrategin lyfter därför vikten av fungerande kollektivtrafik, hållbara transporter, digital infrastruktur och tillgänglighet i hela länet. Ett närmare Norrbotten handlar om att minska avståndens betydelse och skapa bättre möjligheter för människor att ta del av utbildning, arbete, kultur och gemenskap, oavsett var de bor.

Mot denna bakgrund fick deltagarna i Future Lab diskutera vilka hinder och möjligheter de ser för att Norrbotten ska nå denna målbild.

Bild på utmaningen som grupperna som diskuterade temat "ett närmare Norrbotten" hackade.

Ett närmare Norrbotten

Hur kan Norrbotten bli en plats där unga faktiskt kan ta sig till det som får livet att fungera oavsett var i länet de bor?

Norrbotten har som mål att vara ett mer sammanhållet län där människor kan bo, leva och verka i hela regionen. Samtidigt påverkar avstånd, begränsad kollektivtrafik och otrygga hållplatser ungas vardag på konkreta sätt. Att ta sig till skola, fritidsaktiviteter eller vänner är inte alltid självklart och möjligheten att delta i vardagslivet blir ofta beroende av skjuts eller egen transport.

“Utöka busstiderna så vi inte behöver vänta länge, fixa en busskur och trottoar så vi inte behöver stå på vägen.”

Transport handlar därför inte bara om att ta sig från A till B, utan om tillgång till gemenskap, fritid och utbildning. När förbindelser saknas eller inte fungerar i praktiken påverkar det både valmöjligheter och självständighet och i förlängningen möjligheten att bo kvar.

Här uppstår en tydlig utmaning i relation till den regionala utvecklingsstrategin: hur säkerställer vi att ett närmare Norrbotten också innebär faktisk tillgänglighet i människors vardag?

Vad händer när unga inte kan ta sig till det som är viktigt i deras liv? Vad krävs för att skapa trygga, fungerande resvägar i hela länet? Och hur går vi från att prata om tillgänglighet – till att den faktiskt upplevs?

Två av grupperna diskuterade temat “ett närmare Norrbotten”.

Den första gruppen saknade kollektivtrafik utanför tätorterna och upplevde att kollektivtrafiken i Luleå är opålitlig och går för sällan. Några orsaker var enligt gruppen långa avstånd, gles befolkning och ekonomi. De menade att framför allt barn och unga skulle påverkas av problemet då de inte kan ta sig från hemmet, samt missar social samvaro, kultur och arbetsmöjligheter.

I gruppens drömbild finns en fungerande samverkan mellan kommun, region och föreningar. Tillgängligheten ökar med bättre informationsflöde, behovsanpassningar och nya former av anropstrafik. Det finns även 200 000 invånare i Norrbotten med mer kultur, teater, sportevenemang och en mer befolkad glesbygd som leder till bättre kollektivtrafik. I drömbilden får brukarna vara med och bestämma när och hur bussar ska gå och det finns arbetssätt där unga är med i besluten. Dessutom finns självkörande fordon med en förarlös kollektivtrafik och utbyggda cykelbanor med fler elsparkcyklar i Norrbotten. Folk är gladare, piggare, får större möjlighet till social samvaro och arbete. Norrbottningarna lever även i en bättre miljö då det ökade utbudet av kollektivtrafik leder till färre biltransporter.

Vad hindrar då drömmen från att bli sann? Enligt gruppen är bekanta faktorer som politiker som inte bryr sig, dålig ekonomi, jobb och bostadsbrist, främst för unga, några av hindrena. Även för lite befolkning, främst i byar,

befolkningsunderlag, höga bränslepriser, brist på riktigt inflytande, en havererande grön omställning och låg kvalitet på samhällsservice på grund av välbetalda jobb inom industrin som tar arbetskraften hindrar.

“Norrbotten är inte attraktivt för återflyttning.”

De gemensamma nämnarna är befolkningsminskning, bostadsbrist, brist på samhällsfunktioner, ekonomi, rätt prioriteringar, reellt och attraktivt inflytande, samt att den gröna omställningen saktas ner.

Gruppen drömmer om ett Norrbotten där kollektivtrafiken prioriteras högre och där ungas inflytande beaktas högt. Det leder till att unga känner delaktighet, att social samvaro och arbetsmöjligheter underlättas, samt att ungdomar måste få rum för inflytande i olika beslutsfattande organ som regionfullmäktige och kommunfullmäktige. För att det ska bli verklighet behövs goda ambassadörer för länet så att inflyttning blir attraktivt.

Den andra gruppen pratade mer om att det är en kostnadsfråga att kunna ha ett eget fordon, samt att kollektivtrafikens problem både beror på en kostnadsfråga för kommunen och brist på chaufförer. Enligt gruppen leder det till att man inte kan ta sig någonstans, det försvårar det sociala umgänget och det blir svårt att planera.

I gruppens drömbild är bussarna gratis för alla och går en gång i timmen. Det finns fler bussturer som passar ihop, mer lokal busstrafik med mer utspridda busslinjer anpassade efter behov, till exempel fler bussar vid stora händelser från hela Norrbotten. Det ska helt enkelt vara billigare att åka buss än att ta bilen. Med denna drömbild minskar biltrafiken i centrum, det finns elbussar, busshållplatserna blir bättre med större synlighet och bra information.

Gruppen identifierade olika saker som hindrade dem från att nå sin drömbild. Det var bland annat för lite reseunderlag, gles befolkning, beteende, kostnader för kommun och region, vilket leder till svårigheter att ta jobb på annan ort och drabbar det sociala umgänget. De ansåg att busschaufförer inte kan eller vill anpassa sig efter deras drömbild, att vuxna inte ser samma behov som unga och att man måste ha ett “varför” till att åka buss. Gemensamma nämnare är pengar och brist på förare.

“Det känns otryggt med att åka kollektivt”

Gruppen drömmer om ett Norrbotten där man lätt kan ta sig runt till en låg kostnad. För att detta ska vara möjligt ansåg de att fler måste vilja åka buss och att det behövs fler projekt med gratis bussresor som utvärderas.

Övergripande lärdomar från Future Lab

Utöver de konkreta lösningsförslag som togs fram under Future Lab framkom flera återkommande perspektiv som sträckte sig över de olika tematiska områdena.

Kommunikation och synliggörande av möjligheter

I flera grupper beskrev unga att det finns stöd, aktiviteter, utbildningar och utvecklingsmöjligheter i Norrbotten som de inte känner till. Många upplevde att information inte når fram eller att den presenteras på sätt som inte upplevs relevanta för unga.

Inom kulturområdet efterfrågade unga tydligare kommunikation om vilka möjligheter som redan finns. Flera lyfte exempelvis behovet av unga ambassadörer och förebilder som kan sprida kunskap om kulturverksamheter och stödformer till andra unga.

Samtalen visar att utveckling inte enbart handlar om att skapa nya insatser. Det handlar också om att synliggöra befintliga möjligheter på ett sätt som är begripligt, relevant och tillgängligt för unga i olika delar av länet.

Representation och tillhörighet

Frågor om utbildning och kompetensförsörjning handlade inte enbart om tillgång till utbildningar och arbetstillfällen. Många unga lyfte betydelsen av representation och möjligheten att känna igen sig i bilden av Norrbottens framtid.

I diskussionerna framkom exempelvis synpunkter på att kommunikation kring tekniska utbildningar ibland upplevs rikta sig till en begränsad målgrupp. Flera unga efterfrågade större bredd i vilka personer och berättelser som lyfts fram i kommunikationen kring utbildning, arbetsliv och framtida möjligheter.

Det fanns också en upplevelse av att utbildningsmöjligheter och framtidsyrken i länet behöver synliggöras mer för unga som redan bor i Norrbotten. Unga betonade vikten av att få information tidigt och på ett sätt som gör det lättare att se sin egen plats i länets framtida utveckling.

Behov av fler aktörer i dialogen

En återkommande reflektion från både unga och vuxna deltagare var att fler relevanta aktörer hade kunnat bidra i dialogerna. Många av de frågor som diskuterades berörde flera olika verksamheter och organisationer samtidigt.

När frågor handlar om exempelvis kollektivtrafik, utbildning, kompetensförsörjning, kultur, arbetsmarknad eller bostäder blir det värdefullt att de aktörer som ansvarar för frågorna också finns representerade i samtalen. Det skapar bättre möjligheter för unga att ställa frågor, få återkoppling och förstå hur olika beslut fattas.

Samtidigt får ansvariga aktörer en mer direkt förståelse för ungas behov, erfarenheter och förslag, vilket kan bidra till att viktiga perspektiv i större utsträckning tas tillvara i det fortsatta utvecklingsarbetet.

Utvärdering av Future Lab

Efter hackathonet fick alla deltagare möjlighet att svara på en digital utvärdering med olika frågor om hur de upplevde att dagen hade varit. De vuxna och unga fick svara på två olika utvärderingar.

69 procent av de unga deltagarna kände sig lyssnade på av de beslutsfattare som var med under dagen och majoriteten av de unga deltagarna tyckte att dagen var rolig, intressant och att det hade pratats om viktiga saker. 73 procent av de unga fick med sig tankar eller idéer om hur du kan delta och påverka i samhället. Många beskrev känslan efter dagen med ord som "större framtidshopp", "känslan att bli hörd", "hoppfull" och "

"Jag tar med mig känslan av att bli hörd. Men jag har även haft så kul och träffat många nya fina människor." - ung deltagare

"Jag känner faktiskt nästan lite ilska, jag har idag lärt mig om hur jag som en väldigt engagerad tonåring är så uteslutad på grund av min ålder, jag önskar jag kunde få vara med." - ung deltagare

46 procent av de unga upplevde ett större förtroende för politiker och andra beslutsfattare efter dagen, medan förtroendet blev mindre hos 15 procent av de unga.

"Vi har fått prata med de som faktiskt beslutar, vilket gör att man litar mer på de när man får ha en öppen dialog". - ung deltagare

"Tycker att man fick se att de faktiskt jobbar för att genomföra förslag som kom fram och därför ökade förtroendet." - ung deltagare

När vuxna fick frågan om Future Lab har bidragit till att de känner ökad tilltro och förtroende till ungas förmåga att delta i det regionala beslutsfattandet. svarade mer än hälften ja, medan en tredjedel ansåg att de redan hade tilltro till ungas förmåga att delta i det regionala beslutsfattandet.

Lite mindre än hälften av de unga kände ett större förtroende för politiker och andra beslutsfattare efter dagen, medan 15 procent hade ett mindre förtroende baserat på dagens aktiviteter.

"Vissa av de vuxna var mindre villiga att lyssna, de bevisade en del problem som vi pratade om. Andra vuxna var väldigt välmenande och förklarade saker på ett bra sätt. Future Lab var intressant, förhoppningsvis kan projektet fortsätta! Roligt koncept med hackathonet." - ung deltagare

Samtliga vuxna deltagare hade fått mer eller delvis mer kunskap om ungas situation i samhället idag än vad de hade innan Future Lab och 60 procent upplevde att de lärt sig mer om hur de kan inkludera ungas åsikter i sitt arbete. Arrangemanget väckte bland annat frågor om att våga satsa på framtiden och många ansåg att det var intressant att blanda olika generationer i dessa samtal.

“Det var så givande samtal med kloka inspel.” - vuxen deltagare

58,5 procent av de vuxna deltagarna upplevde Future Labs förslag som genomförbara, medan 34 procent ansåg att de var delvis genomförbara. När vi i utvärderingen ställde frågan “Hur ser du att du i din roll kan bidra till genomförandet av de idéer som framkom idag?” var några av svaren från de vuxna beslutsfattarna att i framtiden vara mer lyhörd inför vad unga tycker och vad de vill förändra, att påminna andra beslutsfattare om vikten av att ha med våra unga och man förhåller sig på annat sätt med minskade fördomar om unga. Det pratades även om att jobba in lärdomarna från Future Lab i strategiska planer och att ha ungdomarnas idéer med i bakhuvudet när beslut fattas.

80 procent av de vuxna deltagarna upplevde att Future Lab är en ändamålsenlig metod för att ge unga möjlighet att påverka sin regionala samhällsutveckling och både unga och vuxna önskade att arbetssättet bör spridas till fler politiker och genomföras mer regelbundet.

“Hoppas att detta blir återkommande träffar framöver och inte en engångsträff” - vuxen deltagare

“Det var jätte jätteroligt och jag tycker 100% att ni ska göra om detta och det hade varit så roligt att kanske åka ner en vecka till typ Stockholm.” - ung deltagare

“De på Future Lab var superbra på att peppa oss unga, men politikerna på eftermiddagen var nog mer här för att övertyga oss än att övertyga varandra.” - ung deltagare

Analys

Det som blir tydligt genom både idéverkstäderna och Future Lab är att unga sällan ser samhällsutveckling som uppdelad i olika områden. Frågor om utbildning, arbete, fritid, kollektivtrafik, mötesplatser och inflytande hänger ihop. För unga handlar möjligheten att leva ett bra liv i Norrbotten om helheten.

En återkommande fråga i flera grupper handlar om framtiden i länet. Många unga beskriver att de ser flytt som något nästan självklart för att kunna studera, utvecklas eller skapa sig det liv de vill ha. Samtidigt är det sällan själva flytten som står i centrum. Snarare handlar det om vad unga upplever att de kan få tillgång till på andra platser i form av fler utbildningar, fler människor, fler sammanhang och fler möjligheter att forma sin egen väg.

Det är särskilt intressant eftersom Norrbotten samtidigt befinner sig i en period med stora investeringar och ett växande behov av arbetskraft. Resultaten väcker därför frågor om hur unga ser på de möjligheter som faktiskt finns i länet idag. Kanske handlar det inte främst om att möjligheter saknas, utan om att de inte alltid upplevs som synliga, attraktiva eller relevanta för den egna framtiden.

I flera samtal framträder också bilden av att föreställningar om att man behöver flytta för att lyckas lever kvar. För vissa unga kan det handla om egna erfarenheter, men också om berättelser som förs vidare mellan generationer. Bilden av var framtiden finns påverkar i sin tur vilka val unga ser som möjliga.

Framtidstro som regional utvecklingsfråga

Genom hela processen återkommer frågor som på olika sätt handlar om framtidstro. Det handlar om möjligheten att utbilda sig, hitta arbete, ta sig mellan orter, hitta bostad, delta i fritidsaktiviteter och känna att det finns en plats för en själv i länets framtida utveckling.

Samtalen visar att framtidstro inte enbart handlar om optimism inför framtiden. För många unga handlar det om att kunna se en realistisk väg framåt. Om utbildningar, arbetstillfällen, kulturutbud eller sociala sammanhang upplevs finnas någon annanstans riskerar det att påverka hur unga ser på sina möjligheter att stanna kvar eller återvända till Norrbotten.

Samtidigt beskriver många unga en stark vilja att bidra till länets utveckling. Flera grupper lyfter att de ser möjligheter i Norrbotten och att de vill vara med och forma framtiden. För att den viljan ska tas tillvara behöver unga kunna känna igen sig i bilden av Norrbottens framtid och se att det finns plats för deras idéer, erfarenheter och ambitioner.

Framtidstro blir därför inte bara en fråga för den enskilda individen. Det blir också en fråga om regional utveckling, kompetensförsörjning och länets långsiktiga attraktivitet.

Inflytande som förutsättning för tillhörighet

En annan tydlig slutsats är att unga inte enbart efterfrågar fler möjligheter. De efterfrågar också större möjlighet att påverka.

Genom hela processen återkommer önskemål om att bli lyssnad på, få ta ansvar och vara en del av lösningarna. Många unga beskriver att de vill bidra till utvecklingen av sina lokalsamhällen och av Norrbotten som helhet. Samtidigt finns en upplevelse av att unga ofta kommer in sent i processer eller att deras perspektiv inte alltid tas tillvara fullt ut.

Resultaten tyder på att inflytande har betydelse även utanför de beslut som fattas här och nu. När unga upplever att deras erfarenheter tas på allvar stärks också känslan av delaktighet och tillhörighet. Att få vara med och påverka kan bidra till att unga i större utsträckning ser sig själva som en del av samhällets utveckling.

Future Lab visar också att direkta möten mellan unga och beslutsfattare kan spela en viktig roll. När unga ges möjlighet att beskriva sina erfarenheter och idéer direkt för personer med ansvar skapas bättre förutsättningar för förståelse, lärande och gemensamt ansvarstagande.

Sammantaget visar resultaten att inflytande inte enbart handlar om demokratiskt deltagande. Det handlar också om att skapa förutsättningar för fler unga att känna delaktighet, tillhörighet och framtidstro i Norrbotten.

Sammanfattande slutsatser

Sammantaget visar resultaten att unga vill vara en del av Norrbottens utveckling. De beskriver utmaningar kopplade till utbildning, arbete, kollektivtrafik, mötesplatser och inflytande, men också en stark vilja att bidra med idéer, erfarenheter och engagemang.

Analysen pekar på tre övergripande slutsatser. För det första ser unga regional utveckling som en helhet där flera samhällsfrågor hänger samman. För det andra är framtidstro en viktig utvecklingsfråga som påverkar hur unga ser på sin framtid i länet. För det tredje vill unga inte enbart vara mottagare av beslut, utan också vara med och forma de lösningar som påverkar deras vardag och framtid.

Det handlar ytterst om huruvida unga kan se sig själva som en del av Norrbottens framtid. När unga upplever att de har möjlighet att påverka och att det finns plats för dem i länets utveckling stärks också förutsättningarna för ett långsiktigt hållbart och attraktivt Norrbotten.

Youth 2030 Movements rekommendationer

Utifrån de lokala idéverkstäderna, resultaten från Future Lab och den samlade analysen lämnar Youth 2030 Movement följande rekommendationer till Region Norrbotten.

Bygg långsiktiga strukturer för ungas inflytande

- Region Norrbotten bör ta fram en handlingsplan för hur unga systematiskt ska involveras i genomförandet, uppföljningen och utvecklingen av Norrbottensstrategin 2040.
- Region Norrbotten bör säkerställa att ungas delaktighet inte enbart sker genom enskilda dialoginsatser utan genom återkommande och långsiktiga strukturer där unga kan bidra till regional utveckling över tid.
- Region Norrbotten bör säkerställa att ungas perspektiv integreras i arbetet inom samtliga prioriterade områden i Norrbottensstrategin.

Involvera unga i genomförandet av Norrbottensstrategin

- Arbetet bör genomföras tillsammans med unga, till exempel genom en regional referensgrupp, unga regionutvecklare eller andra former av kontinuerligt ungdomsinflytande.
- Arbetet kan med fördel genomföras genom återkommande dialoger med unga i Norrbottens kommuner samt genom ett årligt genomförande av Future Lab.
- Region Norrbotten bör utveckla former för återkoppling så att unga får ta del av hur deras inspel har påverkat beslut, prioriteringar och utvecklingsarbete.

Stärk ungas framtidstro och känsla av tillhörighet

- Region Norrbotten bör stärka arbetet med att synliggöra utbildningsvägar, yrkesmöjligheter och livsmöjligheter i länet, med särskilt fokus på unga.
 - Arbetet bör genomföras tillsammans med unga för att säkerställa att kommunikationen upplevs relevant, inkluderande och träffsäker.
- Region Norrbotten bör betrakta ungas framtidstro som en strategisk regional utvecklingsfråga och stärka arbetet med att skapa tillhörighet, delaktighet och framtidstro bland unga i hela länet.

Stärk samverkan kring ungas delaktighet

- Region Norrbotten bör tillsammans med kommuner, civilsamhälle, utbildningsaktörer, näringsliv och andra relevanta aktörer utveckla långsiktiga former för dialog och samskapande med unga.
- Region Norrbotten bör fortsätta erbjuda inspiration och forum för erfarenhetsutbyte genom nätverket Northern Youth Organization Network för kommuner, civilsamhälle och myndigheter i Norrbotten.
- Region Norrbotten bör verka för att fler regionala aktörer involveras tidigt i dialoger med unga för att stärka möjligheterna att omsätta ungas perspektiv i konkret utvecklingsarbete.

Region Norrbottens medskick och fortsatta arbete

Future Lab har visat att unga i Norrbotten både vill och kan bidra till länets utveckling.

En viktig lärdom för Region Norrbotten är att ungas perspektiv behöver komma in tidigare i processer som rör regional utveckling. När unga får vara med först när beslut eller inriktningar redan är långt framme blir möjligheten till verkligt inflytande begränsad. Future Lab visar därför på behovet av att utveckla arbetssätt där ungas erfarenheter kan användas som kunskapsunderlag i analys, planering och prioriteringar.

Future Lab har också visat värdet av direkta möten mellan unga, tjänstepersoner och beslutsfattare. När unga får möjlighet att beskriva sina erfarenheter direkt till personer med ansvar inom olika verksamhetsområden skapas bättre förutsättningar för ömsesidig förståelse. Det blir också tydligare hur ungas inspel kan tas vidare i det fortsatta arbetet. I vissa fall har detta redan skett, exempelvis genom att inspel kopplade till kollektivtrafik har förts vidare till Länstrafiken och den regionala kollektivtrafikmyndigheten.

Utifrån erfarenheterna från Future Lab avser Region Norrbotten att:

- Sprida resultaten och lärdomarna från Future Lab inom relevanta verksamheter och forum, samt återkoppla till de unga som deltagit och synliggöra hur deras inspel har omhändertagits.
- Stärka den interna samordningen genom att identifiera ansvariga funktioner, utveckla tydligare rutiner för dokumentation, ansvarsfördelning och uppföljning samt förankra arbetet med ungas delaktighet långsiktigt inom organisationen.
- Fortsätta utveckla former för dialog mellan unga, regionala beslutsfattare och relevanta aktörer, där unga ges möjlighet att bidra tidigt i processer som rör länets utveckling.
- Verka för att ungas perspektiv används som ett kunskapsunderlag i analys, planering och prioriteringar inom regional utveckling.
- Utveckla kommunikationen om befintliga stöd, insatser, utbildningsvägar och framtidsmöjligheter så att fler unga i hela länet känner till vad som finns och kan känna igen sig i bilden av Norrbottens utveckling.

- Ta tillvara det engagemang som visats genom Future Lab och undersöka fler vägar för ungas fortsatta delaktighet, exempelvis genom unga ambassadörer, förebilder eller andra former för löpande dialog.

Framtidstro blir på så sätt en sammanhållande del av medskicken från Future Lab. Unga behöver inte bara ges möjlighet att tycka till, utan också få se att deras erfarenheter, behov och idéer tas vidare i frågor som påverkar deras vardag och framtid. Oavsett om det handlar om kollektivtrafik, kultur, utbildning, arbetsliv, bostäder eller inflytande visar Future Lab att unga vill vara med och forma Norrbottens utveckling.

För Region Norrbotten blir det därför viktigt att fortsätta utveckla arbetssätt där ungas perspektiv tas tillvara tidigt, kopplas till rätt aktörer och blir en naturlig del av det ordinarie regionala utvecklingsarbetet. När unga känner igen sig i bilden av Norrbottens framtid och ser att de har möjlighet att påverka den, stärks också framtidstron i länet.

FUTURE LAB

ETT DEMOKRATI-
FORUM

www.utvecklanorrbotten.se

www.youth2030.se